

Nutylima tema: „Ir du taps vienu kūnu...“ Skaistus gyvenimas iki vedybų?

Vieną jūsų laiškų pasirinkome atspirties tašku pokalbiui su Gamingo (Austrija) Tarptautinio šeimos ir santuokos instituto psichologijos profesoriumi **Gintautu Vaitoška**.

Esu jaunas vaikas, man 23 metai. Šiuo metu išgyvenu ieškojimų laikotarpį, bandau išsiaiškinti ir suprasti, kaip teisingai ir prasmingai gyventi. Iki šiol esu skaistus. Tokiam išlikti nebuvo problema iki neseniai. Buvau labai susitelkęs į studijas, tikslo siekimą, širdį gaivino Kristaus atradimas ir mažais daigeliais beaugantis tikėjimas. Tačiau išėjimas į 'tikrąjį' pasaulį sujaukė jausmus, sukėlė nerimą. Pastaruoju metu jaudina klausimas, ar verta išlikti skaisčiam, neturėti lytinių santykių iki vedybų? Žinau Bažnyčios poziciją ir visomis jėgomis bandau ja sekti. Tik kartais jaučiuosi labai vienišas šiame kely, ir širdy auga abejonė, ypač kai dauguma jaunimo renkasi kitą kelią ir neatrodo nelaimingi. O aš, regis, kartais sprogsiu iš vidaus, nes kūnas tiesiog fiziškai reikalauja fizinio ryšio. Taip pat kamuoja įvairios mintys: o kas, jei po vedybų paaiškės, kad buvau neteisingas, kad neturiu jokio patyrimo? Jei nusivilsiu ir nuvilsiu savo žmoną? Jei, kaip dabar populiariau sakyti, mes būsim seksualiniame gyvenime "nesuderinami" ir iškil grėsmė santuokai? Ar jei abu sutuoktiniai lytiškai santykiauja pirmą kartą, tai iš tiesų sustiprina jų santuoką, o gal kaip tik gali turėti neigiamų padarinių?

Netolimoje ateityje noriu sukurti gražią ir darnią šeimą. Bet kol dar nesutikau tos vienintelės, būčiau dėkingas už visus patarimus, kurie remtųsi tiek katalikiška, tiek ir kitokiomis pozicijomis. Iš anksto nuoširdžiai dėkoju.

AUGUSTAS

Gerbiamas Gintautai, jaunam žmogui, kuriam intymaus gyvenimo „teorijos“ – psichologinės, teologinės, filosofinės, - gana toli nuo realių iššūkių, kyla štai tokie klausimai. Esate katalikiško instituto profesorius, taigi pateiksite katalikišką požiūrį. Jo radikalumą išgirsti, matyt, nebū lengva? Tam turėtumėte turėti stiprių argumentų?

Yra tokia amerikiečių filosofė Janet Smith, daug kalbanti „Už gyvybę“ temomis, viena geriausių moralės teologijos specialistų Amerikoje. Ji kartą pasakojo: „Skačiau paskaitą jaunimui ir auditorijos paklausiau, kas norėtų, kad jūsų sutuoktinis būtų ištikimas. Visi pakėlė rankas. Tada paklausiau: ar jūs patys rengiatės būti ištikimi? Visi pakėlė rankas. Tada uždaviau jiems dar vieną klausimą: tai kodėl to nepradėti jau dabar?“

Jei būsim sąžiningi, pripažinsime, kad tai iš tiesų yra ištikimybės savo būsimam sutuoktiniui klausimas. Jei jau lytiniai santykiai yra pradedami iki vedybų, tai pirmasis partneris retai kada tampa sutuoktiniu, ar ne? Dažniausiai atsitinka taip, kad po pirmojo būna antras, trečias ir t.t. Visi žinome tą aukso taisyklę: nedaryk kitam to, ko nenorėtumei, kad tau darytų... Kodėl tos taisyklės nepritaikius šioje srityje? Kai galvoji apie save, visada rasi pateisinimų: kaupiu patirtį, negaliu išsilaikyti, visi taip daro... Bet turbūt dažnas, jei ne kiekvienas, nori savo žmonai būti pirmasis ir atvirkščiai. Labai gerai į save įsiklausęs čia kiekvienas greičiausiai pasakys „taip“.

Manote, taip yra ir dabar, kai viskas tampa taip reliatyvu?

Manau, kad kaip Otelas smaugė savo Dezdemoną, taip ir dabar tebesmaugia... Ir tos emocijos, taip dažnai išreiškiamos: tu į jį ne taip pažiūrėjai, į ją ne taip pasižiūrėjai, visada yra dviejų žmonių sąjungą silpninantis balastas.

Ką paprastai atsakote į teiginį „tai yra tik kūnas, mano sielos šis ryšys nepaliečia...“?

Na, tai tiesiog nesąmonė, primityvus dualizmas - kad tai, ką darau su savo kūnu, manęs neliečia. Galima kalbėti apie kūno kalbą. Pateiksiu argumentą iš patirties, kiekvienam žmogui prieinamos. Gimties (sueities) akto metu mūsų kūnas kalba. Ir tai yra neverbalinė kalba, o ji kartais mums pasako daugiau negu žodžiai. Psichoterapijoje sakoma: kūnas niekada nemeluoja. Sueities akto metu kūnas būtent tai ir tvirtina: „Esu visiškai tavo, absoliučiai tavo, visiems laikams, aš noriu su tavimi turėti vaikų“. Taip kalba mūsų kūnas, jei esame linkę jį išgirsti... O jei pažiūrėtume į to kūno išraišką sueities metu, tai ji irgi yra būtent tokia – to jau niekaip nenuneigsi.

Terminas „kūno kalba“ tam tikru atžvilgiu yra simbolinis, nes per kūną kalba žmogaus psichika – iš pačių sąmonės gelmių tai yra savęs atidavimas. Tapimas vienu kūnu yra absoliutus savęs atidavimas.

Žinoma, galima būti truputį šizofreniškam ir savo mintimis šiai kūno kalbai nepritari. T.y. – būti susvetimėjusiam su savimi pačiu. Sakyti, pavyzdžiui: „Na, mes čia pažiūrėsime, pagyvensime iki semestro pabaigos, o paskui bus matyti“. Atsiranda skilimas tarp proto ir sąmonės gelmės. Daug žmonių taip gyvena, tačiau tai yra gyvenimas suskilusia būseną. Bet su tuo žmogumi, su kuriuo buvo susirišta, ryšys išlieka visam laikui. Šis ryšys praktiškai yra nebeištrinamas.

Protestantų šeimos konsultantai Peteris ir Solveiga Stohlai savo knygoje teigia, kad žmogus, kuris užmezga daug intymų ryšių, pamažu praranda savo tapatybę, galų gale jam tampa sunku suvokti, kas jis pats yra...

Labai teisingai pasakyta, nes vyras ir moteris tampa vienu kūnu, taigi galima sakyti – viena siela, viena psichika. Į šį evangelinį teiginį reikia žiūrėti rimtai, jei norime ką suprasti iš esmės.

Iš tiesų visi atsakymai yra mumyse. Tai tiesiog yra objektyvus dalykas, norime to, ar ne. Gali šito nepripažinti, ignoruoti, savo galvoje „varinėti“ įvairias filosofijas, bet vis viena tampa vienu kūnu, viena siela su žmogumi, su kuriuo susirišai. Na, o jei susiriši su dvylika, tai ir būsi trupmena – 1 dalintas iš 12... Aišku, kad galima ir taip gyventi, vėliau – „atsiversti“, atgailauti ir mėginti iš naujo save lipdyti, bet, žinoma, tai sunku.

Na, gerai. Bet kaipgi vis dėlto jaunam žmogui patartumėte susidoroti su daugybe baimių, kurios tokios gajos ir kurias net kai kurie psichologai pateikia kaip argumentus, esą susilaikyti nuo ikisantuokinio gyvenimo – klaida? Štai Augustas mini tas baimes: o gal nusivilsu sutuoktiniu, gal jį nuvilsiu, neturėdamas patirties, o gal intymus gyvenimas apskritai patirs nesėkmę, nes būsite „nesuderinami“... Juk sukurta visa mitologija.

Tiesą sakant, man truputį keista, kad tas nesuderinamumo mitas gali būti toks gajus tarp protingų žmonių, nes tai išties yra visiškas mitas. Šį teiginį formuluokime taip: santuokoje yra itin svarbus seksualinis suderinamumas. Aiškiausiai tai paneigia pačių seksologų darbai – tų, kurie laikosi

nuomonės, kad seksas yra santuokinio gyvenimo centras, ir tai supranta labai paviršutiniškai, fiziologiškai. Jų teigimu, seksualinė harmonija užtikrina psichologinę harmoniją, ir jei atsiranda seksualiniai sutrikimai, tai ima juos gydyti, ieškodami būdų, kaip atskurti psichologinę harmoniją. Tai rodo, kad vežimas yra statomas priešais arklį. Nes kūniškos meilės džiaugsmą kuria sielų ir širdžių harmonija, o ne atvirkščiai. Tokio dalyko kaip seksualinis nesuderinamumas, jei kas mano kad jis galimas anatomiškai, nėra ir būti negali. Seksualinio gyvenimo iškėlimas į gyvenimo centrą mus taip spaudžia, kad tai tiesiog tampa viso gyvenimo tabu. Kai jis yra toks svarbus, tada ir apauga visokiom baimėm – stabmeldystė visada susijusi su įvairiom baimėm ir prietarais. Jei žmonės tikrai derės dvasiškai ir psichologiškai, toje srityje tikrai nebus jokių problemų.

O kaip su tuo mitu, kad vyrai yra kur kas mažiau jautrūs neištikimybei ir „daugiapartnerystė“ jų taip nesužaloja kaip moterų?

Taip, dar gana gajai tokia nuomonė, kad moterims, neatsakingai žiūrinčioms į sueitį, turinčioms daug intymių ryšių, gyvenimas yra sužlugdytas, o vyrams tai kaip ir nekenkia – kuo daugiau jis turi panelių, tuo „fainesniu bachūru“ tampa. Manau, labai svarbu suprasti, kad vyrai toks susirišimas su mergina lygiai taip pat stipriai jį paliečia. Kai buvau jaunas, aišku, nieko apie tai neišmaniau. Buvau toks kvailas ateistas... Ir kaip nustebau, kai mano kurso draugas, kuris buvo iš tikinčios šeimos, man pasakė: permiegojau su mergina ir labai gailiuosi – praradau skaistumą. Tada man, tokiam sovietiniam mankurtui, buvo šokas. Bet vis dėlto toks jo prisipažinimas gerokai pravalė man protą – ėmiau pamažu suprasti, kad tai kažką reiškia ne tik merginai, bet ir vyrui. Ko gero, ir iki šiol mažokai vyrų apie tai svarsto ir tai sau prisipažįsta.

Vis kalbate apie būtinybę save išgirsti, įsiklausyti, pripažinti. Labai nepatogus pasiūlymas...

Jei savęs vis dėlto paklausytume, kiekvienas surastume savo viduje mokytoją. Kartais labai daug ko norisi, bet paklauskite savęs – ar tai tiesa? Ar tai nepažeis kito žmogaus? Nenuvils? Atsakymą tikrai turime kiekvienas, ir tam nebūtina būti labai tikinčiam. Jei kalbame konkrečiai apie sueitį, tai juk visi suprantame, jog nuvytimo galimybė, palaikant atsitiktinius ar laikinus ryšius, labai didelė. Paradoksalu, bet tas nenorėjimas kitą įskaudinti padeda pačiam išvengti daugybės nereikalingų dalykų. Graži mergina per pusmetį gali prie savęs „priiršti“ keliolika vaikinių, ir jie leipės, puls į depresiją... Juk tai malonu, ar ne? Teikia tam tikros energijos, augina pasitikėjimą... Bet geriau pasiklausius savo širdies, suprantanti, kad taigi nuvili žmones, žėidi juos. Tai, aišku, sakytina ir apie vaikus.

Kalbame apie jausmų kultūros ugdymą?

Galima sakyti ir taip. Jausmus ugdyti reikia. Mokėti atpažinti, ar tas jausmas yra susijęs su tiesa. Nes jausmas tikras ir grynas gali būti tik tada, kai jis susijęs su tiesa. Labai dažnai žinome, kad tai šioks toks melas, bet vis dėlto leidžiame sau mėgautis tais jausmais. Tiesos jausmą nugrūdi kur toliau ir skanauji...

Na, ir vis dėlto tie žmonės, kurie gyvena kitaip, išties niekuo nesiskundžia. Kaip toji kūno skaista ar neskaista gali pereiti į kitus mūsų gyvenimo lygmenis?

Visų pirma čia galima kalbėti apie tuos, kurie būna palikti, ir tuos, kurie palieka. Tas žmogus, kuris buvo paliktas, žinoma, išgyvens labai stiprų skausmą, nes jis bus itin smarkiai nuvertintas. Jis patikėjo kitam patį tikriausią savo „aš“ ir buvo atmestas. Ši žaizda lieka, ji skauda ir turi padarinių

tolesniame gyvenime priimant sprendimus, užmezgant santykius ir pan. Tokiam žmogui tikrai sunku netapti pagiežingam, iš jo tarsi atimamas gyvenimo džiugesys tikriausia prasme, pozityvus santykis su žmonėmis, su aplinka. Tol, kol visiškai neatleidžiama tam, kuris atstūmė. O tai padaryti tikrai nėra lengva. Ne visiems ir pavyksta.

O tas, kuris palieka, tarsi tampa melagiu, nes tai yra pažado sulaužymas. Tavo kūnas kitam pasako: esu visas (a) ir visiškai tavo. Pripažįstame tai ar ne – kitas klausimas, tačiau tai irgi gresia tapatybės krize. Tikriausios žmogiškos tapatybės – kaip gėrio nešėjo ir kūrėjo. Nes kiekvieno žmogaus širdis iš tiesų nori daryti ką gero. Kai darai ką nors rimto - o kūnų sueitis yra labai rimta, - o paskui pasakai – na, šiek tiek neapsižiūrėjau, tai vidujai pradedi judėti, o paskui save tarsi sustabdei. Taigi labai susilpnini savo potencialą nešti gėrį. Kaltės, melo išgyvenimas sustabdo, užgniaužia, užblokuoja meilės daigą tavo širdyje, jis tiesiog ten uždūsta. Paskui vėl imti jam kaltis nėra labai lengva.

Tačiau būna tikrai kritinių situacijų, kai sutuoktiniai tiesiog nebegali būti drauge. Pavyzdžiui, agresijos, vieno iš sutuoktinių priklausomybės faktai ir panašiai. Kaip tokiais atvejais žmogui nugyventi gyvenimą? Pasmerkti save vienatvei?

Na, aš į tai vis dėlto žiūriu optimistiškai. Jei žmogus iš tikrųjų myli savo sutuoktinį labai kokybiška, nuoširdžia meile, Kristaus meile (o tą ir reiškia Santuokos sakramentas), jei tokios meilės tikrai sieksi, ją auginsi, dėsi pastangas, tai labai daug ką taiso ir keičia. Yra atvejų, kai tokia meilė net iš priklausomybės žmogų išgelbsti.

Kita vertus, jei iš tiesų tai neįmanoma, tenka atsiskirti. Bet atsiskyrimas nereiškia išsiskyrimo, taip, kaip suprantamos skyrybos. Tu lieki susisiejęs su tuo žmogumi, net jei ir negyvenate kartu.

Šį teiginį gali patvirtinti daugybė išsiskyrusių žmonių – kad skyrybos iš esmės nelabai ką tepakeičia, nes iš tikrųjų tu niekada negali „pabėgti“ nuo to ryšio...

Taip. Mano vienas draugas savo kūrinį ciklą pavadino „Gyvenimas kartu“, nors jau daug metų su žmona nebegyvena.

O ką įsakyti tokiu atveju kūnui? Priversti jį nutilti? Kur dėti tą jauno žmogaus klausimą „sprogstu iš vidaus, ką daryti?“

Manau, tas „sproginėjimas“ ir sunkumas dažnai susijęs su nežinojimu, tam tikrų dalykų nesuvokimu. Laikaisi šiuo klausimu sokratiškos pozicijos... Sokratas sakė, kad dorybė tai yra žinojimas – jei ką nors gerai supranti, esi išlaisvinamas. Turiu galvoje tai, kad mes tiesiog užmiršom, jog ši galia yra gimties galia. Klasikiniame asmenybės modelyje ši galia vadinama *vis generatyvo* – gimdančioji galia. Tai ji tokia ir yra. Ir kai suvoki, kad tavo kūne yra galia gimdyti, ir tu aiškiai įvardiji, kas tai yra, tai matai ir jos grožį, jos jėgą ir sykiu tampi laisvesnis nuo to spaudimo. Tiesa mus išlaisvina.

...ir liaujasi hormonų audros, kankinančios visus jaunystėje...

Taip!

Taip?!

Taip. Tos hormonų audros tiesiog transformuojasi. Apie jaunystę reikėtų kalbėti atskirai, bet jei turime galvoje suaugusį žmogų, kamuojamą kūniškų troškimų, tai iš tiesų - kai jis supranta, jog tai iš tikrųjų yra troškimas turėti vaikų, jį „pastato“ į visai kitokį kontekstą – ir į socialinį, atsakomybės kontekstą, ir į, jei norit, kosminį. Aš net nežinau, kas čia veikia. Bet vardas veikia visada. Kai Adomas davė gyvuliams vardus, jis įgavo galią tiems gyvūnams. Kol nepažįsti kažko, neturi tam galios. O hierarchiškai žiūrint, gimties galia vis dėlto yra kūniška galia. Protas yra daug aukščiau – tai dar Aristotelis „surado“ – kad mintis yra daug galingesnė už kūno audras. Kad toji mintis gerai veiktų, ji turi tiksliai „diagnozuoti“ situaciją, ir tada kūnas liausis kėlęs maištą – jei, žinoma, vaizduotė nėra prikimšta visokių neskaisčių vaizdų ir panašiai. Kūnas klauso minties, nors tai gali skambėti labai abstrakčiai. Bet taip yra. Gimties galia taip pat pavaldi tavo protui. Kai ją sujungi su vaizduote, seksualiniais vaizdiniais, tada, aišku, ji stengiasi protą apgauti ir ją suvaldyti tampa sunku. Bet jei žmogus stengiasi išlaikyti skaistų protą, bent kovoja dėl tos proto skaistos, pati kova užtikrins, kad protas išliktų skaistus ir turėtų galią kūnui.

Tiek pasitikėjimo žmogaus pastanga?

Žinoma, be Dievo pagalbos tai sunku pasiekti. Dievas visada mūsų ieško, tik reikia į tai atsiliepti. Galima labai gerai išmanyti įvairių galių, esančių tavyje, hierarchiją, tai, kaip jos veikia, prisisemti daug teorijų ir psichologinių triukų, bet ar galėsi visu tuo pasinaudoti, priklausys nuo to, ar sugebėsi sau pripažinti, jog iš tiesų esi silpnas. Mes iš tiesų esame silpni. Ir mūsų galia yra mūsų silpnumas – būtent per jį veikia Kryžiaus galia. Tai čia yra galutinis mūsų pokalbio kontekstas. Žiūrint radikalai, tik tai gali mus išgelbėti. Visa kita yra labai vertinga, bet labai silpna.

Kitaip sakant, mes ateiname iki maldos, asmeninio ryšio su Dievu būtinybės.

Be abejo. Skaista tam tikru atžvilgiu yra maldingumo išraiška. Ištikimybės Kristui ir būsimam sutuoktiniui.

Kalbėjosi Elvyra Kučinskaitė

